

„Nono! Ejnye-bejnye”

Döbbsenten hallgatom a híreket. Ana Brnabić, Szerbia kormányfő asszonya éppen bejelentette, hogy a fegyveres konfliktus határán vagyunk. A hír valamiképpen beárnyékolta az ukrainai hadszíntéri jelentéseket is, bár a két esemény között létezik nyilvánvaló összefüggés. Igaz, a szerb kormányfő nyilatkozata nem váratlan, hiszen a szerb katonaságot készségi állapotba helyezték, a hadügyminiszter többször is közhírré tette, hogy Szerbia kész megvédeni a szerb polgárok biztonságát, a különböző dél-szerbiai katonai gyakorlatokról pedig szinte naponta adnak hírt a médiumok. A hangulat feszült. Majdnem háborús. A jobboldali ellenzék erélyes akciót követel a kormánytól, mert úgy tartja, hogy a koszovói szerbek végveszélybe kerültek. Vučić államelnök a közvélemény megnyugtató végett erélyes lépésre szánta el magát. Főleg a nacionalistákat, bár ebben a kérdésben nincs életbevágó különbség az ellenzék és a kormány között, hiszen még az európai irányultságú ellenzék is az albán vezetőket hibáztatja. Koszovó kérdésében Szerbiában teljes a nemzeti egység, legfeljebb a részletekben léteznek árnyalatnyi különbségek.

92

Vučić elnök azzal a kérelemmel fordult a KFOR-hoz, hogy tegye lehetővé mintegy ezer szerbiai rendőr és katona belépését Koszovóba. Tette ezt annak ellenére, hogy tisztában volt vele, hogy erre esélytelen. Az ellenzék ironikusan megjegyezte, hogy a koszovói válságot belpolitikai célokra használja, amivel cseppet sem segít a koszovói szerbekben.

Az erélyes megrovásra nem kellett sokat várnia. A minap a jarinjei „közigazgatási határátkelőnél” szerb szélsőségesek egy csoportja demonstrált a koszovói szerbek megmentése érdekében. A tüntetők Koszovó területére akartak behatolni, de a szerb rendőrség kisebb incidensek árán megakadályozta őket. Tudtommal ez az első ilyen vagy ehhez hasonló kísérlet, s nem zárom ki, hogy folytatása lesz. A tüntető szélsőségesek elégedetlenek Vučić elnökkel, ennek jeléül elégették azt a molinót, amelyen ez a szöveg volt látható: BRÜSSZELI EGYEZMÉNY. A szélsőjobb figyelmeztetés jókor jött, a kormánynak fel kell ismerni, hogy a szélsőjossal való kokettálásnak ára van. Az orosz támogatásban bizakodó szerb szélsőjobb feltételezi, hogy Putyinnak megfelelne a nagy koszovói zűrzavar, amivel legalább részben elterelné a figyelmet Ukrajnáról. A falig mentek azon az úton, amelyet Vučić elnök kijelölt.

Az Európai Unió funkcionáriusai is tisztában vannak az orosz háttérrel, ezért hol Belgrádba, hol Prištinába repülnek, és öregurasan csillapítják a kedélyeket. Kompromisszum és párbeszéd – ismételtetik unos-untalan. Eddig ugyan rendszerint sikerült összetákolni valamilyen ingatag kompromisszumokat, de nem merték tudomásul venni, hogy az ezek újabb konfliktusba vezetnek. A szerbiai és a koszovói kérdés megoldása egyre illuzórikusabb,

mivel a szerb jobboldal egyre inkább radikalizálódik, vele együtt radikálizálódik a kormány és a kormánypárt is. Az albánok türelme pedig fogytán.

Miről is van szó? A jelenlegi baljós konfliktus látszatra nem nagy horderejű ügyből indult ki. A koszovói kormány törvénybe iktatta, hogy ezentúl a koszovói szerbek koszovói rendszám táblákkal közlekedjenek, tehát többé ne valamelyik szerbiai városban regisztrálják az autójukat. A szerbek ez ellen tiltakoztak, kivonultak a koszovói parlamentből, továbbá a szerb többségű helyi önkormányzatok képviselőházából, a közigazgatásból, leállt a tanítás az iskolákban, a szerb rendőrök pedig kiléptek a rendőrség kötelékéből. A szerb lakta városokban megbénult a közigazgatás. Az EU-s politikusok haladékot csikartak ki az albánoktól, Brüsszel felsóhajtott, néhány napra csitult a helyzet, ám a kompromisszumot újabb konfliktus követte: a koszovói választási bizottság a megüresedett parlamenti posztokra új választást írt ki, amelyet a szerbek érvénytelennek neveztek. Hogy megakadályozzák a választást, szétverték a választási irodát. Megszólaltak a szirénák, állítólag fegyverroport is volt. A koszovói hatóság letartoztatta az akció egyik állítólagos résztvevőjét, aki a szerbek szerint ártatlan, és válaszul útlezáró barikádokat emeltek, amelyek hetek óta állnak. Teljes patthelyzet alakul ki, háborús narratívával.

Sokan megmosolyogják a történeteket. Ekkora cirkusz a rendszám táblák miatt, kérdezhetik joggal. Csakhogy nem a rendszám táblákról van szó, nem is az emberi jogokról, mint ahogyan Ana Brnabić kormányfő gondolja. A rendszám táblák a konfliktus lényegét érintik, s ezen a ponton az ellentétek feloldhatatlanok. A koszovói szerbek ugyanis nem hajlandók koszovói rendszám táblákkal közlekedni, mert ha ezt tennék, akkor elismernék a független Koszovót. Koszovó Szerbia elidegeníthetetlen része, hirdetik a szerb lakta többségű városokban a házak falán a feliratok. A tüntetők Szerbia állami zászlóival vonulnak fel, ezek a zászlók lobognak az épületeken, az iskolában a diákok a belgrádi tankönyvekből tanulnak, a szerbiai iskolai programok szerint. Egyszóval: továbbra is Szerbia állampolgárainak tartják magukat. Érthető, hiszen a jelenlegi koalíciós kormány is, az alkotmányhoz tartva magát, ugyanezt állítja. Vučić elnök kitartóan ismételteti, hogy Szerbia kész a párbeszédre, egy dologban azonban fikarcnyit sem enged. Nem ismeri el a független Koszovót. Ebben nem ismer kompromisszumot. Másrészt viszont Koszovó kikiáltotta a függetlenséget, amelyet a legtöbb európai ország elismer, viszont az orosz vétó miatt Koszovó nem lehet tagja az ENSZ-nek. Koszovó részére a párbeszéd végső célja a függetlenség elismerése. Vučić viszont azt gondolja, hogy a párbeszéd értelme az lenne, hogy Koszovó lemondjon a függetlenségről. Amíg ez nem rendeződik, addig az EU által kicsikart minden egyes kompromisszum új konfliktusba vezet. És tartanak a végtelen tárgyalások. Josep Borell, az Európai Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviseletje a szerbiai elnöki palota udvarában Aleksandar Vučić szerbiai államelnökkel csevapcsicsát sütöget, miközben azt hangoztatja, hogy párbeszédet kell folytatni. Persze, persze, válaszolja Vučić, mi a párbeszéd hívei vagyunk, csakhogy van egy vörös vonalunk. Keressük a kompromisszumot, folytatja Borell, majd elfogyasztja a csevapcsicsát, és

megy tovább. Utána érkezik Vladimír Bilčík, aki szintén a párbeszédre és a kompromisszumra biztat. Természetesen, válaszolja Vučić, mi a párbeszéd feltétlen hívei vagyunk, de van egy vörös vonalunk, azt nem léphetjük át, hiszen az Szerbia megalázása lenne. Ezek után Bilčík bölcs tekintettel, mintha ő lenne korunk Arisztotelésze, kiselőadást tart a párbeszédéről és a kompromisszumról, aztán repül Brüsszelbe. Nem marad le Miroslav Lajčák sem, ő is elsepeggi a kompromisszumra és a párbeszédre vonatkozó nemes gondolatait. Végül belibben Oliver Várhelyi is. Nono, ejnye-bejnye, mondja, és megy tovább.

A tévé képernyőjén figyelem a sürgő-forgó elégedett diplomatákat. Azon tételődök, hogy vajon akad-e más mondanivalójuk, amelyet nem mernek vagy nem akarnak kimondani. A 20. században sikerült a francia–német ellentétet orvosolni, viszont a szerb–albán konfliktusra nincs gyógyír. Miért? Miért ilyen tehetetlenek a nagy Európai Unió kisszerű diplomatái? Az egyik reptérről futkároznak a másikra, és végül az marad hátra, hogy egyik két mondatot elrebegnek a kompromisszumról és a párbeszédéről. Meg hogy bátran kimondják: nono, ejnye-bejnye.

Nincs olyan kard, amely elvágja a koszovói gordiuszi csomót.

Nincs is szükség ilyen kardra.

Legutóbb Slobodan Milošević próbálkozott vele. 1999-ben a NATO-támadás idején vagy 700 ezer albánt üldözött el Koszovóból. Távozásukkor egy konténerbe kellett bedobniuk az útlevelüket és minden személyi okmányukat, hogy ne legyen jogalapjuk visszatérni. A NATO-nak köszönve visszatértek.

Milyen világ az, amelyben a NATO-nak kell biztosítani, hogy az ember visszatérhessen a szülőföldjére?

Előtte a szerbiai parlament próbálkozott azzal a karddal. 1912-ben bevonult a szerb katonaság Koszovóba, és meglepődve látta, hogy a valamikori Szerbia szívében többségében albánok élnek. A szerbek jelentős része elmenekült a törökök elől, főleg a Vajdaságba. Megváltozott Koszovó etnikai térképe, de változott a Vajdaság etnikai térképe is. Ilyen kiszámíthatatlan volt a történelem.

A szerbiai parlament 1912-ben kardot rántott a történelem ellen. Határozatot hozott, mely szerint az koszovói albánok olyan primitívek és elmaradtak, hogy nem élvezhetik az európai szellemiségű szerbiai alkotmány által biztosított jogokat.

Így kezdődött a párbeszéd.

Így kezdődött Koszovó elszakadása.

Azóta is tart a sok ártatlan áldozatot követelő nemzeti hősöknek kikiáltott háborús bűnösökkel teli véres párbeszéd.